

Ivo Andrić

Curtea blestemată
și alte povestiri

Traducere din limba sârbă
și note de Octavia Nedelcu

POLIROM
2026

Cuprins

Curtea blestemată	5
Paharul	139
La moara de apă	151
Farsa de la hanul lui Samsara	161

Rodosul, pe care Mehmet al II-lea încercase zădărnice să-l cucerească cu câțiva ani în urmă, se afla sub stăpânirea puternicului ordin catolic al ioaniților, cavalerii Ordinului Sfântului Ioan din Ierusalim, și era un avanpost important al creștinătății catolice. Cem îi cunoștea de mult pe cavalerii cu care purtase pe vremuri tratative la porunca tatălui său. Li s-a adresat cu rugămintea să-l găzduiască, iar aceștia au trimis fără zăbavă o galeră specială, care l-a dus la Rodos cu toată suita lui, vreo treizeci de oameni.

Renegatul pretendent la tron a fost întâmpinat cu onoruri împărătești de marele maestru al cavalerilor ordinului, Pierre d'Aubusson, de toți cavalerii ordinului și de întreaga populație a insulei. Marele maestru l-a asigurat din nou pe Cem că-i garantează libertatea, dreptul la azil și i-a propus să aleagă Franța ca țară de reședință, până când îi va surâde norocul să se întoarcă în Turcia ca sultan.

Cem a fost trimis împreună cu suita sa în Franța. Iar d'Aubusson a început să acționeze pe toate planurile ca să profite cât mai mult de pe urma acestui nefericit prinț în interesul ordinului său, al întregii creștinătăți și chiar al său personal. Își dădea seama cât de important e ostaticul din mâinile sale. Adus în Franța, Cem nu a rămas în libertate, ci, în ciuda cuvântului dat, a fost întemnițat în fortărețele care aparțineau Ordinului cavalerilor din Ierusalim.

În jurul „fratelui sultanului“ s-a format un vârtej de intrigi și de comploturi în care erau amestecate toate țările europene din acea vreme, papa și, firește, sultanul Baiazid. Atât Matei Corvin, regele Ungariei, cât și papa Inocențiu al VIII-lea doreau să le fie extrădat Cem ca să se folosească de el în lupta împotriva Turciei și a lui Baiazid al II-lea. Însă perfidul Pierre d'Aubusson își păstrează bine prețiosul ostatic și îi șantajează cu multă viclenie pe Baiazid, pe sultanul Egiptului și pe papă. Baiazid îi plătește o sumă mare pentru întreținerea lui Cem, cu alte cuvinte, ca să nu-l elibereze și să nu-l predea altcuiva. Papa îi promite acestuia rangul de cardinal dacă îl extrădează pe Cem. Sultanul egiptean îi oferă și el sume însemnate. Chiar și nefericita mamă a lui Cem, care trăia în Egipt și nu contenea să facă demersuri pentru eliberarea fiului ei, îi trimite bani, care rămân însă la marele maestru.

Lupta pentru „fratele sultanului“ și jocul abil al lui d'Aubusson au durat opt ani. În tot acest răstimp, Cem a fost mutat dintr-o fortăreață franțuzească în alta, de fiecare dată sub escorta specială a cavalerilor din Ierusalim. Încetul cu încetul a fost privat și de suita sa personală. În final i-au rămas doar patru-cinci oameni fideli. Toate încercările de a evada și de a scăpa din mâinile cavalerilor de rea-credință din Ierusalim au fost sortite eșecului. Sultanul Baiazid, la rândul

său, făcea totul pentru a scăpa de presiunea pe care o exercita asupra lui întreaga lume creștină ce se folosea de nefericitul său frate, devenit monedă de schimb în mâinile acesteia. Obține informații despre fratele lui de la venețieni, raguzeni, de la regele napolitan, ține în permanență legătura cu Pierre d'Aubusson și îi face tot felul de concesii însemnate. Interesele lor erau întrucâtva comune. D'Aubusson avea tot interesul să-l țină pe Cem cât mai mult în mâinile sale și să-i șantajeze aproape pe toți cu ajutorul lui, iar pentru Baiazid era important ca fratele său rival să se afle într-o închisoare sigură și nu în fruntea vreunei oști care să se îndrepte spre Turcia.

În cel de-al optulea an al șederii lui Cem în Franța, mai precis în 1488, lupta diplomatică pentru persoana lui Cem. Emisarul lui Baiazid, un grec creștin pe nume Antonio Reriko, susținut și de emisarul regelui napolitan, le oferă regelui francez și curtenilor acestuia sume mari de bani în mod public, apoi le promite în secret Ierusalimul după ce Baiazid îl va învinge pe sultanul egiptean și va cuceri orașul; oferă plocoane după care sunt ahtiați curtenii și doamnele de la curte. În același timp, regele Ungariei, Matei Corvin, trimite o misiune diplomatică specială și-l cere pe fratele sultanului ca să aibă mai mulți sorți

de izbândă împotriva lui Baiazid. Cea mai activă este însă misiunea papei Inocențiu al VIII-lea, care, deși în vârstă și bolnav, nu renunță la intenția de a-i coaliza pe domnitorii creștini să pornească o cruciadă împotriva Turciei. Pentru asta însă trebuie să-l aibă pe fratele renegat al sultanului în custodia sa ca mijloc de șantaj.

Însă marele maestru din Rodos își urmărește în continuare scopul. Reușește să-și impună punctul de vedere față de regele francez: Cem trebuie predat papei. În februarie 1489, cavalerii îl îmbarcă pe Cem, cu o suită restrânsă, pe o galeră de-a lor la Toulon și, după o călătorie lungă și grea, ajung la Civitavecchia, unde îi așteaptă o delegație numeroasă a papei. Cu un alai strălucitor, Cem intră în Roma, întâmpinat de cardinali și de întreaga curte papală cu tot corpul diplomatic. Atât el, cât și alaiul său sunt îmbrăcați în costume orientale deosebit de pitorești, călare pe cai iuți. A doua zi, papa îl primește cu multă cordialitate, într-o audiență festivă, pe mult așteptatul prinț turc. Cem refuză să se închine în fața papei, ca toți ceilalți, și îl îmbrățișează, ca de la egal la egal, ca de la suveran la suveran.

Pierre d'Aubusson devine cardinal, iar ordinul său primește de la papă nu doar recunoaștere, ci și multe alte privilegii și favoruri concrete.

Câteva zile mai târziu, papa îl primește pe Cem într-o audiență privată, unde discută mai deschis. Cem îi spune că a fost păcălit de cavalerii din Rodos și că l-au ținut în închisoare. Îl roagă pe papă să-i dea drumul să plece în Egipt unde se află mama și familia sa. Cem vorbește atât de răscolitor, încât papei îi dau lacrimile. Îl consolează pe prinț cu vorbe frumoase, dar la urmă acesta se alege doar cu vorbele.

Jocul diplomatic important din jurul lui Cem continuă și se întetește. Papa pune în aplicare acțiunea de înființare a Ligii domnitorilor creștini împotriva Turciei. În această cruciadă, prințul urma să joace un rol important, Vaticanul fiind pentru el colivia de aur. Matei Corvin îl vrea pe Cem pentru campania lui împotriva Turciei. Și sultanul egiptean dorește același lucru și oferă o răscumpărare de șase sute de mii de ducați; la care mama prințului adaugă încă șazeci de mii.

În anul 1490 moare Matei Corvin. E o lovitură grea dată ideii de coaliție generală a întregii creștinătăți în campania împotriva lui Baiazid. Aflând că Cem este în custodia papei, Baiazid trimite un emisar special la Roma. Papa îl primește în audiență și află despre toate minciunile și intrigile lui d'Aubusson, ies la iveală și sumele de bani pe care acesta le-a primit de la Baiazid. Sultanul îi cere papei să-l rețină

în continuare pe Cem, în aceleași condiții în care îl ținuseră și cavalerii din Rodos, adică în schimbul unor concesiuni politice și pentru suma de 40.000 de ducați pe an. Înainte să plătească suma de 120.000 de ducați, convenită pe trei ani, emisarul primise ordin să-l vadă personal pe Cem ca să se convingă că e în viață și că într-adevăr se află acolo. Cem acceptă să-l primească pe emisar, dar numai ca sultan, cu tot ceremonialul aferent. Șade cu picioarele încrucișate pe un tron special, înconjurat de suita sa. Lângă el se află unul dintre cardinali. Emisarul lui Baiazid cade în genunchi în fața lui Cem-sultan și-i înmânează o scrisoare și darurile trimise de fratele său. Scrisoarea îi este citită lui Cem la ureche, iar darurile, fără măcar să se uite la ele, acesta le dă oamenilor din suită să le împartă între ei.

Inocențiu al VIII-lea nu încetează lucrul la crearea Ligii domnitorilor creștini împotriva Turciei, iar Baiazid își duce la îndeplinire planurile sale împotriva Ungariei și Veneției. În toate aceste demersuri, persoana lui Cem joacă un rol important. Sultanul îi trimite în dar papei „sulița cu care a fost străpuns Hristos pe cruce” și alte relicve de preț, cerându-i un singur lucru: să-l țină în continuare pe fratele lui în captivitate și să nu-l extrădeze nimănui. Iar papa îi cere lui Baiazid să nu atace țările creștine, altfel îl